

ĐẠI HỌC HUẾ
TRƯỜNG ĐẠI HỌC LUẬT

TRẦN THỊ TÂM

**PHÁP LUẬT VỀ NHƯỢNG QUYỀN THƯƠNG MẠI,
QUA THỰC TIỄN TẠI TỈNH QUẢNG BÌNH**

Ngành: **Luật Kinh tế**

Mã số: **8380107**

TÓM TẮT LUẬN VĂN THẠC SĨ LUẬT KINH TẾ

THỪA THIÊN HUẾ, năm 2023

Công trình được hoàn thành tại:
Trường Đại học Luật, Đại học Huế

Người hướng dẫn khoa học: **PGS.TS. Nguyễn Duy Phương**

Phản biện 1:

Phản biện 2:

Luận văn sẽ được bảo vệ trước Hội đồng chấm luận
văn thạc sĩ họp tại: Trường Đại học Luật

Vào lúc.....giờ.....ngày.....tháng
năm.....

Trường Đại học Luật, Đại học Huế

MỤC LỤC

PHẦN MỞ ĐẦU	1
1. Tính cấp thiết của đề tài	1
2. Tình hình nghiên cứu đề tài	1
3. Mục tiêu và nhiệm vụ nghiên cứu.....	3
4. Đối tượng và phạm vi nghiên cứu.....	3
5. Phương pháp nghiên cứu.....	4
6. Ý nghĩa về mặt lý luận và thực tiễn của đề tài.....	5
7. Kết cấu của đề tài	5
CHƯƠNG 1. MỘT SỐ VẤN ĐỀ LÝ LUẬN VÀ PHÁP LUẬT VỀ NHƯỢNG QUYỀN THƯƠNG MẠI.....	6
1.1. Khái quát về nhượng quyền thương mại.....	6
1.1.1. Khái niệm, đặc điểm về nhượng quyền thương mại	6
1.1.2. Các loại hình nhượng quyền thương mại.....	7
1.1.3. Vai trò của nhượng quyền thương mại	7
1.1.4. Các yếu tố tác động đến nhượng quyền thương mại	8
1.2. Khái quát pháp luật về nhượng quyền thương mại.....	8
1.2.1. Khái niệm, đặc điểm pháp luật về nhượng quyền thương mại	8
1.2.2. Nội dung của pháp luật về nhượng quyền thương mại.....	8
1.2.3. Các yếu tố tác động đến việc thực thi pháp luật về nhượng quyền thương mại.....	9
Kết luận chương 1	9
CHƯƠNG 2. THỰC TRẠNG PHÁP LUẬT VỀ NHƯỢNG QUYỀN THƯƠNG MẠI VÀ THỰC TIỄN ÁP DỤNG TẠI TỈNH QUẢNG BÌNH .	10
2.1. Thực trạng pháp luật về nhượng quyền thương mại	10

2.1.1. Quy định về điều kiện đối với bên nhượng quyền và bên nhận quyền thương mại.....	10
2.1.2. Quy định về bản giới thiệu nhượng quyền thương mại trong lĩnh vực kinh doanh nhà hàng.....	11
2.1.3. Quy định về quyền và nghĩa vụ của bên nhượng quyền và bên nhận quyền trong lĩnh vực kinh doanh nhà hàng	12
2.1.4. Quy định về thanh tra, kiểm tra, xử lý vi phạm pháp luật trong hoạt động nhượng quyền thương mại trong lĩnh vực kinh doanh nhà hàng	12
2.2. Thực tiễn thực hiện pháp luật về nhượng quyền thương mại tại tỉnh Quảng Bình	13
2.2.1. Những kết quả đạt được trong thực tiễn thực hiện.....	13
2.2.2. Những tồn tại, hạn chế và nguyên nhân trong thực tiễn thực hiện	14
Kết luận chương 2	16
CHƯƠNG 3. ĐỊNH HƯỚNG, GIẢI PHÁP HOÀN THIỆN PHÁP LUẬT VÀ NÂNG CAO HIỆU QUẢ ÁP DỤNG PHÁP LUẬT VỀ NHƯỢNG QUYỀN THƯƠNG MẠI TẠI TỈNH QUẢNG BÌNH.....	16
3.1. Định hướng hoàn thiện pháp luật Việt Nam và nâng cao hiệu quả áp dụng pháp luật về nhượng quyền thương mại	16
3.1.1. Tôn trọng, đảm bảo quyền tự do kinh doanh và hội nhập kinh tế quốc tế	16
3.1.2. Hoàn thiện hành lang pháp lý để điều chỉnh hoạt động nhượng quyền thương mại.....	16
3.1.3. Hoàn thiện chính sách pháp luật về nhượng quyền thương mại phù hợp với cơ chế thị trường và thông lệ quốc tế	16
3.2. Giải pháp hoàn thiện pháp luật Việt Nam về nhượng quyền thương mại.....	17
3.2.1. Hoàn thiện quy định về điều kiện đối với bên nhượng quyền và bên nhận quyền thương mại	17

3.2.2. Hoàn thiện quy định về bản giới thiệu nhượng quyền thương mại trong lĩnh vực kinh doanh nhà hàng	17
3.2.3. Hoàn thiện quy định về quyền và nghĩa vụ của bên nhượng quyền và bên nhận quyền trong lĩnh vực kinh doanh nhà hàng	18
3.2.4. Hoàn thiện quy định về thanh tra, kiểm tra, xử lý vi phạm pháp luật trong hoạt động nhượng quyền trong lĩnh vực kinh doanh nhà hàng	18
3.3. Giải pháp nâng cao hiệu quả thực hiện pháp luật về nhượng quyền thương mại.....	18
3.3.1. Giải pháp nâng cao hiệu quả thực hiện pháp luật về nhượng quyền thương mại chung trong cả nước	18
3.3.2. Giải pháp nâng cao hiệu quả thực hiện pháp luật về nhượng quyền thương mại riêng tại tỉnh Quảng Bình	20
Kết luận chương 3	20
KẾT LUẬN	22
DANH MỤC TÀI LIỆU THAM KHẢO.....	23

PHẦN MỞ ĐẦU

1. Tính cấp thiết của đề tài

Ở Việt Nam, trong những năm qua, với sự phát triển mạnh mẽ của thương mại, phương thức kinh doanh nhượng quyền thương mại nói chung và nhượng quyền thương mại trong lĩnh vực kinh doanh nhà hàng nói riêng đã trở thành một kênh đầu tư được giới kinh doanh vận dụng để đưa các doanh nghiệp nước ngoài mở rộng vào thị trường Việt Nam, cũng như để các doanh nghiệp Việt Nam mở rộng thị trường trong nước và ra nước ngoài.

Có thể nói, sự xuất hiện của phương thức kinh doanh nhượng quyền thương mại trong lĩnh vực kinh doanh nhà hàng nói riêng cùng với các tổ chức kinh doanh nhượng quyền đã có những tác động tích cực đáng kể tới sự phát triển kinh tế của cả nước nói chung và tỉnh Quảng Bình nói riêng. Tuy nhiên, thực tiễn áp dụng pháp luật về nhượng quyền thương mại trên địa bàn tỉnh Quảng Bình trong thời gian qua chưa có nhiều nổi bật, còn có một số hạn chế gây khó khăn, trở ngại cho các doanh nghiệp. Bởi lẽ, mặc dù tiềm năng thị trường nhượng quyền thương mại của Việt Nam là rất lớn, nhưng vẫn còn những thách thức do hoạt động nhượng quyền thương mại còn mang tính tự phát và thiếu chuyên nghiệp. Môi trường pháp lý chưa hoàn thiện, thiếu đồng bộ. Các doanh nghiệp Việt Nam nói chung và doanh nghiệp đóng trên địa bàn tỉnh Quảng Bình nói riêng, khi nhượng quyền ra nước ngoài không chỉ cạnh tranh quyết liệt với các nhà nhượng quyền hàng đầu tại thị trường quốc tế mà còn đối mặt với không ít khó khăn như thiếu vốn, thiếu trình độ quản lý và kiểm soát, chưa chuẩn hoá được quy trình và thương hiệu, v.v. Bởi vậy, quan hệ nhượng quyền thương mại luôn tiềm ẩn nhiều rủi ro cũng như các tranh chấp giữa các chủ thể. Việc hoàn thiện hành lang pháp lý cho hoạt động này sẽ là một động lực to lớn tạo điều kiện cho nhượng quyền thương mại đóng góp nhiều hơn vào sự phát triển kinh tế đất nước trong giai đoạn sắp tới. Chính vì lẽ đó, việc lựa chọn đề tài ***“Pháp luật về nhượng quyền thương mại, qua thực tiễn tại tỉnh Quảng Bình”*** để làm Luận văn thạc sĩ luôn có tính cấp thiết cả về mặt lý luận và thực tiễn.

2. Tình hình nghiên cứu đề tài

Thứ nhất, các nghiên cứu ở nước ngoài

- Robert Hayes (2011), “*Cẩm nang hướng dẫn nhượng quyền kinh doanh*”, Nxb. Tổng hợp Thành phố Hồ Chí Minh. Công trình đã phân tích những ưu và nhược điểm của mô hình nhượng quyền, cách thức xây dựng hoặc mua được một thương hiệu thành công, cách thức lựa chọn được một thương hiệu nhượng quyền phù hợp với khả năng và mục tiêu tài chính.

- Yanos Gramatidis & Dennis Campbell, *International Franchising: “An indepth treatment of business and legal techniques”* (Nhượng quyền thương mại quốc tế: Nghiên cứu chuyên sâu về kinh doanh và kỹ thuật pháp lý): Phân tích các đặc điểm và cách thức tiến hành hoạt động nhượng quyền thương mại, đặc biệt là nhượng quyền thương mại quốc tế được biên tập bởi Yanos Gramatidis & Dennis Campbell trên cơ sở Báo cáo hội thảo được tổ chức tại Trường Luật McGeorge tại Waidring, Áo.

Thứ hai, các nghiên cứu ở Việt Nam

- Cuốn sách của Tiến sĩ Lý Quý Trung với nhan đề “*Mua Franchise – Cơ hội mới cho các doanh nghiệp Việt Nam*” xuất bản năm 2006. Công trình đã chia sẻ những kiến thức và kinh nghiệm thực tế với nhiều doanh nhân khác được hình thành trong suốt quá trình tác giả tự nghiên cứu để áp dụng mô hình kinh doanh nhượng quyền cho chính doanh nghiệp của mình.

- Đề tài “*Nhượng quyền thương mại tại Việt Nam*” của tác giả Nguyễn Thị Liên Phương năm 2018 chủ yếu nghiên cứu về khía cạnh kinh tế, những bất cập trong thực tế nhượng quyền và giải pháp phát triển nhượng quyền.

- Đề tài “*Pháp luật về hạn chế cạnh tranh trong hoạt động nhượng quyền thương mại tại Việt Nam*” của tác giả Phạm Tấn Ánh – Đại học Luật, Đại học Huế năm 2018 nghiên cứu hoạt động nhượng quyền thương mại tập trung về vấn đề hạn chế cạnh tranh.

- Luận văn Thạc sĩ Luật học Đề tài “*Pháp luật Việt Nam về nhượng quyền thương mại trong xu thế toàn cầu hóa – Thực trạng và giải pháp hoàn thiện*” của tác giả Lý Thị Huyền Trang – Đại học Luật Hà Nội năm 2020 nghiên cứu pháp luật về nhượng quyền thương mại trong xu thế toàn cầu hóa.

- Luận văn thạc sĩ luật học Đề tài “*Nhượng quyền thương mại trong lĩnh vực kinh doanh thực phẩm theo pháp luật Việt Nam hiện nay*” của tác giả Hạ Bích Phương – Học viện Khoa học xã hội năm 2020 nghiên cứu pháp luật về nhượng quyền thương mại trong lĩnh vực kinh doanh thực phẩm và thực trạng áp dụng tại Việt Nam trong vòng mười năm trở lại đây.

Như vậy, mặc dù đã có nhiều bài viết, nghiên cứu về hoạt động nhượng quyền thương mại nhưng phần lớn mới chỉ dừng lại ở khía cạnh kinh doanh hoặc nghiên cứu tổng thể về vấn đề pháp lý liên quan tới nhượng quyền thương mại trên phạm vi toàn quốc mà chưa tập trung đi sâu nghiên cứu vấn đề pháp lý liên quan tới nhượng quyền thương mại và trên phạm vi địa bàn tỉnh Quảng Bình. Trên cơ sở kế thừa các kết quả nghiên cứu trên để tiếp tục làm sáng rõ những vấn đề lý luận về nhượng quyền thương mại, đề tài sẽ đi nghiên cứu có hệ thống và toàn diện để phân tích, đánh giá nhằm chỉ rõ những điểm bất cập của pháp luật về nhượng quyền thương mại. Đặc biệt, làm rõ thực tiễn áp dụng pháp luật về nhượng quyền thương mại trên địa bàn tỉnh Quảng Bình thời gian qua, từ đó đề xuất các giải pháp có giá trị tham khảo và vận dụng trong thực tiễn.

3. Mục tiêu và nhiệm vụ nghiên cứu

3.1. Mục tiêu nghiên cứu đề tài

Đề tài hướng đến luận giải một số vấn đề lý luận và đánh giá thực trạng pháp luật cũng như thực tiễn nhượng quyền thương mại tại tỉnh Quảng Bình. Trên cơ sở đó, đề xuất được giải pháp hoàn thiện pháp luật về nhượng quyền thương mại ở Việt Nam và nâng cao hiệu quả áp dụng pháp luật về nhượng quyền thương mại tại tỉnh Quảng Bình.

3.2. Nhiệm vụ nghiên cứu

Thứ nhất, làm rõ những vấn đề lý luận và pháp luật về nhượng quyền thương mại như khai niệm, đặc điểm nhượng quyền thương mại; vai trò nhượng quyền thương mại; các hình thức nhượng quyền thương mại; nội dung quy định của pháp luật về nhượng quyền thương mại, v.v.

Thứ hai, phân tích, đánh giá được thực trạng quy định pháp luật hiện hành về hoạt động nhượng quyền thương mại.

Thứ ba, đánh giá được thực tiễn áp dụng pháp luật về nhượng quyền thương mại tại tỉnh Quảng Bình trong phạm vi thời gian nghiên cứu của đề tài.

Thứ tư, đề xuất được các giải pháp góp phần hoàn thiện pháp luật Việt Nam về nhượng quyền thương mại và nâng cao hiệu quả áp dụng pháp luật về nhượng quyền thương mại tại tỉnh Quảng Bình.

4. Đối tượng và phạm vi nghiên cứu

4.1. Đối tượng nghiên cứu

Nghiên cứu cơ sở lý luận thông qua quan điểm của Đảng và Nhà nước về nhượng quyền thương mại; Nghiên cứu các quy định pháp luật Việt Nam về nhượng quyền thương mại thông qua các văn bản quy phạm pháp luật do nhà nước ban hành; Nghiên cứu thực tiễn áp dụng pháp luật về nhượng quyền thương mại tại tỉnh Quảng Bình thông qua các báo cáo tổng kết, vụ việc và các số liệu được thu thập thống kê.

4.2. Phạm vi nghiên cứu

Về nội dung nghiên cứu: Hoạt động nhượng quyền thương mại diễn ra trong rất nhiều ngành nghề, lĩnh vực kinh doanh, tuy nhiên đề tài chỉ nghiên cứu hoạt động nhượng quyền thương mại trong lĩnh vực kinh doanh nhà hàng. Đồng thời tập trung đánh giá thực tiễn thực thi pháp luật về nhượng quyền thương mại trong lĩnh vực kinh doanh nhà hàng tại tỉnh Quảng Bình.

Về không gian: Đề tài nghiên cứu hoạt động nhượng quyền thương mại trên lãnh thổ Việt Nam.

Về thời gian nghiên cứu: Nghiên cứu quy định của pháp luật Việt Nam cũng như thực tiễn áp dụng pháp luật về nhượng quyền thương mại tại tỉnh Quảng Bình trong khoảng thời gian từ năm 2017 đến 2022.

5. Phương pháp nghiên cứu

5.1. Phương pháp luận

Để giải quyết những nhiệm vụ nghiên cứu được đặt ra, đề tài dựa trên cơ sở phương pháp luận của chủ nghĩa duy vật biện chứng và chủ nghĩa duy vật lịch sử.

5.2. Phương pháp nghiên cứu cụ thể

Phương pháp phân tích, tổng hợp được sử dụng nhằm làm sáng tỏ những vấn đề lý luận và pháp luật về nhượng quyền thương mại tại chương 1.

Phương pháp thống kê, so sánh được sử dụng để nghiên cứu các vụ việc về nhượng quyền thương mại tại tỉnh Quảng Bình cũng như trong cả nước ở chương 2.

Phương pháp quan sát, phân tích thực tiễn được sử dụng để làm rõ được những khó khăn, vướng mắc trong quá trình áp dụng quy định về nhượng quyền thương mại chương 2.

Phương pháp tổng hợp được sử dụng để tổng hợp các dữ liệu từ nguồn thứ cấp và sơ cấp, như nguồn Internet, sách, tạp chí, báo trong lĩnh vực

nhượng quyền thương mại để làm sáng rõ nhiệm vụ nghiên cứu trong toàn bộ nội dung của chương 1,2,3.

6. Ý nghĩa về mặt lý luận và thực tiễn của đề tài

6.1. Ý nghĩa về mặt lý luận

- Tiếp cận từ việc luận giải một cách có hệ thống một số vấn đề lý luận và pháp luật về nhượng quyền thương mại, đề tài giải thích và làm rõ nội hàm khái niệm về khái niệm về nhượng quyền thương mại; các loại hình nhượng quyền thương mại; ý nghĩa của nhượng quyền thương mại.

- Từ phân tích cơ sở lý luận cũng như thực tiễn trong sự đối chiếu, so sánh các số liệu thu thập được, Luận văn đề xuất được các giải pháp hoàn thiện pháp luật và nâng cao hiệu quả thực thi pháp luật về nhượng quyền thương mại nói chung và trên địa bàn tỉnh Quảng Bình nói riêng.

6.2. Ý nghĩa về mặt thực tiễn

- Đối với nền kinh tế: Việc hoàn thiện mô hình và nâng cao hiệu quả thực thi pháp luật về nhượng quyền thương mại góp phần xây dựng và phát triển các mô hình nhượng quyền thương mại trong thực tiễn.

- Đối với các doanh nghiệp: Các phân tích trong công trình giúp các bên trong nhận quyền và nhượng quyền nhận thức đúng, đầy đủ thực trạng về nhượng quyền thương mại. Từ đó, vận dụng các giải pháp đề xuất để nâng cao hiệu quả hoạt động nhượng quyền trên địa bàn tỉnh Quảng Bình.

- Đối với các nhà lập pháp: Các giải pháp đề xuất trong công trình là tài liệu tham khảo hữu ích cho các nhà lập pháp định hướng trong quá trình hoàn thiện pháp luật về nhượng quyền thương mại ở Việt Nam hiện nay.

- Đối với các nhà khoa học quan tâm: Luận văn là tài liệu bổ ích cho độc giả quan tâm nghiên cứu lĩnh vực này.

7. Kết cấu của đề tài

Ngoài phần mở đầu, phần kết luận, đề tài được chia làm 3 chương:

Chương 1. Một số vấn đề lý luận và pháp luật về nhượng quyền thương mại

Chương 2. Thực trạng pháp luật về nhượng quyền thương mại và thực tiễn thực hiện tại tỉnh Quảng Bình

Chương 3. Định hướng, giải pháp hoàn thiện pháp luật và nâng cao hiệu quả thực hiện pháp luật về nhượng quyền thương mại tại tỉnh Quảng Bình

CHƯƠNG 1

MỘT SỐ VẤN ĐỀ LÝ LUẬN VÀ PHÁP LUẬT VỀ NHƯỢNG QUYỀN THƯƠNG MẠI

1.1. Khái quát về nhượng quyền thương mại

1.1.1. Khái niệm, đặc điểm về nhượng quyền thương mại

Từ những phân tích, có thể hiểu một cách khái quát, nhượng quyền thương mại là một hoạt động thương mại theo đó bên nhượng quyền cho phép bên nhận quyền độc lập tiến hành việc mua bán hàng hóa, cung ứng dịch vụ gắn liền với các đối tượng sở hữu trí tuệ (nhãn hiệu hàng hóa, tên thương mại, bí quyết kinh doanh, biểu tượng kinh doanh, khẩu hiệu kinh doanh...) do bên nhượng quyền sở hữu hoặc kiểm soát, bên nhượng quyền hỗ trợ và kiểm soát thường xuyên đối với việc kinh doanh của bên nhận quyền. Từ cách hiểu khái quát này, có thể nhận thấy nhượng quyền thương mại có những đặc điểm cơ bản sau đây:

Thứ nhất, chủ thể của hoạt động nhượng quyền thương mại bao gồm bên nhượng quyền và bên nhận quyền. Bên nhượng quyền là bên sở hữu hoặc kiểm soát các quyền sở hữu trí tuệ hoặc công nghệ và phương thức kinh doanh. Còn bên nhận quyền là bên tiến hành kinh doanh trong đó sử dụng các quyền sở hữu trí tuệ hoặc công nghệ và phương thức kinh doanh của bên nhượng quyền.

Thứ hai, trong quan hệ nhượng quyền thương mại, tính chất độc lập của các bên nhượng quyền và nhận quyền được thể hiện rõ nét. Mặc dù, có sự hỗ trợ và kiểm soát qua lại giữa các bên nhưng tư cách pháp lý và trách nhiệm tài chính của các bên luôn độc lập với nhau.

Thứ ba, có sự thống nhất, đồng bộ về mặt hình thức biểu hiện trong cách thức tiến hành hoạt động thương mại của bên nhượng quyền và bên nhận quyền, hay rộng hơn, trong cả hệ thống nhượng quyền. Đây là đặc điểm không thể thiếu ở quan hệ nhượng quyền thương mại. Sự thống nhất này có được và được quy định bởi tính chất đặc biệt của quan hệ nhượng quyền thương mại.

Thứ tư, hoạt động nhượng quyền thương mại chính là sự kết hợp của nhiều hoạt động thương mại khác nhau như: li-xăng, chuyển giao công nghệ; đại lý ...

Thứ năm, bên nhượng quyền bắt buộc phải có một hệ thống, cơ sở kinh doanh có lợi thế cạnh tranh trên thị trường.

Thứ sáu, về đối tượng của hoạt động nhượng quyền thương mại, nội dung của khái niệm “quyền thương mại” cũng phát triển rất phong phú, bao gồm: hàng tiêu dùng; công việc kinh doanh; dịch vụ; dịch vụ chuyên môn; dịch vụ đặc biệt (thuộc Chính phủ); các phương thức kinh doanh.

1.1.2. Các loại hình nhượng quyền thương mại

Thứ nhất, nhượng quyền thương mại theo khu vực lãnh thổ. Đây là hình thức nhượng quyền thương mại được phân chia theo lãnh thổ. Hình thức nhượng quyền này gồm:

(i) *Nhượng quyền thương mại trong nước.*

(ii) *Nhượng quyền thương mại từ nước ngoài vào Việt Nam.*

(iii) *Nhượng quyền thương mại từ Việt Nam ra nước ngoài.*

Thứ hai, nhượng quyền thương mại theo tiêu chí kinh doanh.

(i) *Nhượng quyền phân phối sản phẩm.*

(ii) *Nhượng quyền sử dụng công thức kinh doanh.*

Thứ ba, nhượng quyền thương mại theo mục tiêu phát triển hoạt động kinh doanh.

(i) *Nhượng quyền độc quyền.*

(ii) *Nhượng quyền riêng lẻ.*

(iii) *Nhượng quyền theo vùng.*

1.1.3. Vai trò của nhượng quyền thương mại

Thứ nhất, đối với bên nhượng quyền. Nhượng quyền kinh doanh cho phép doanh nghiệp chuyển nhượng kinh doanh cho doanh nghiệp khác đủ yêu cầu nên việc chuyển nhượng với nhiều doanh nghiệp sẽ giúp mở rộng thương hiệu, từ đó cải thiện được hệ thống phân phối. Bên nhượng quyền không cần đầu tư mà vẫn mở rộng được hệ thống kinh doanh và điều tiết được (do tính đặc thù nên bên nhận quyền thương mại luôn chịu sự kiểm soát của bên nhượng quyền thương mại). Cùng với đó, bên nhượng quyền thu được một khoản lợi nhuận không nhỏ từ việc nhượng quyền cho bên nhận quyền.

Thứ hai, đối với bên nhận quyền. Khi tham gia vào hệ thống nhượng quyền thương mại, bên nhận quyền tận dụng được nguồn lực, tiết kiệm được chi phí và thời gian trong việc xây dựng một mô hình kinh doanh đào tạo đội ngũ quản lý hay xây dựng một thương hiệu trên thị trường.

1.1.4. Các yếu tố tác động đến nhượng quyền thương mại

Thứ nhất, bản sắc thương hiệu.

Thứ hai, sự tin tưởng tuyệt đối vào mô hình kinh doanh.

Thứ ba, sự am hiểu văn hóa, phong tục, tập quán.

Thứ tư, chiến lược kinh doanh dài hạn và khả năng tài chính.

1.2. Khái quát pháp luật về nhượng quyền thương mại

1.2.1. Khái niệm, đặc điểm pháp luật về nhượng quyền thương mại

Tổng hợp các nghiên cứu liên quan, có thể khái quát pháp luật về nhượng quyền thương mại như sau: “*Pháp luật về nhượng quyền thương mại là tổng thể các quy phạm pháp luật có mối liên hệ nội tại mật thiết với nhau, được thể hiện trong các văn bản quy phạm pháp luật, do các cơ quan nhà nước có thẩm quyền ban hành nhằm điều chỉnh các quan hệ xã hội phát sinh trong hoạt động nhượng quyền thương mại hoặc có liên quan đến hoạt động nhượng quyền thương mại*”.

Ngoài những đặc điểm chung của một hệ thống pháp luật, một ngành luật là có tính quy phạm cụ thể, có tính quy phạm phổ biến, có tính cưỡng chế và chặt chẽ về nội dung, hình thức; pháp luật về nhượng quyền thương mại có những đặc điểm riêng xuất phát từ đặc thù của hoạt động này:

Thứ nhất, pháp luật nhượng quyền thương mại bảo vệ quyền lợi của các chủ thể tham gia hoạt động nhượng quyền.

Thứ hai, nội dung của pháp luật về nhượng quyền thương mại.

1.2.2. Nội dung của pháp luật về nhượng quyền thương mại

Thứ nhất, quy định về điều kiện đối với bên nhượng quyền và bên nhận quyền thương mại. Nhượng quyền thương mại là một trong những hình thức kinh doanh thương mại. Theo đó bên nhượng quyền cho phép bên nhận nhượng quyền tự mình tiến hành việc mua bán hàng hóa, cung ứng dịch vụ theo cách thức tổ chức kinh doanh mà bên nhượng quyền quy định gắn với nhãn hiệu hàng hóa, tên thương mại, bí quyết kinh doanh, biểu tượng kinh

doanh và hình ảnh quảng cáo của bên nhượng quyền¹. Để tham gia vào hoạt động nhượng quyền này thì cả hai bên nhượng quyền và nhận nhượng quyền đều phải đáp ứng được các điều kiện nhất định. Vì thế, các quy định pháp luật cần phải làm rõ về điều kiện nhượng quyền thương mại.

Thứ hai, quy định về bản giới thiệu nhượng quyền thương mại. Bản giới thiệu nhượng quyền thương mại cần phải chứa đựng các vấn đề chủ yếu bao gồm: Thông tin chung về Bên nhượng quyền; Thông tin về quyền sở hữu trí tuệ; Thông tin cụ thể về Bên nhượng quyền; Chi phí ban đầu mà Bên nhận quyền phải trả; Các nghĩa vụ tài chính khác của Bên nhận quyền; Đầu tư ban đầu của Bên nhận quyền; Nghĩa vụ của Bên nhận quyền phải mua hoặc thuê những thiết bị để phù hợp với hệ thống kinh doanh do Bên nhượng quyền quy định...

Thứ ba, quy định về quyền và nghĩa vụ của các bên trong hợp đồng nhượng quyền thương mại. Đây chính là cơ sở pháp lý giúp các bên thỏa thuận rõ quyền và nghĩa vụ của mình trong hoạt động nhượng và nhận quyền, cũng là cơ sở để giải quyết những tranh chấp trong quá trình thực hiện hợp đồng. Chính vì thế, pháp luật cần làm rõ các nội dung các bên được thỏa thuận trong hợp đồng nhượng quyền thương mại.

Thứ tư, quy định về thanh tra, kiểm tra, xử lý vi phạm trong lĩnh vực nhượng quyền thương mại.

1.2.3. Các yếu tố tác động đến việc thực thi pháp luật về nhượng quyền thương mại

Thứ nhất, quan điểm của các đảng phái chính trị và chính sách pháp luật của mỗi quốc gia về nhượng quyền thương mại.

Thứ hai, quá trình phát triển nền kinh tế và vị thế quốc gia có tác động tới xây dựng và thực thi pháp luật về nhượng quyền thương mại.

Thứ ba, chính sách hội nhập kinh tế quốc tế của mỗi quốc gia tác động đến thực thi pháp luật nhượng quyền thương mại.

Thứ tư, kinh nghiệm hội nhập quốc tế và vị thế của mỗi quốc gia trên trường quốc tế.

Kết luận chương 1

¹ Khoản 1 Điều 284 Luật Thương mại năm 2005.

Nhượng quyền thương mại là một hình thức kinh doanh phổ biến trên thế giới và xuất hiện từ khá sớm. Từ đó đến nay, mô hình kinh doanh này đã nhu nhập vào nhiều quốc gia trong đó có Việt Nam và trở thành phương thức kinh doanh chủ đạo của các thương nhân. Tuy vậy, những vấn đề lý luận cũng như pháp luật về hoạt động nhượng quyền thương mại còn những nội dung cần được nghiên cứu để làm rõ hơn, sâu sắc hơn, tạo tiền đề cho việc hoàn thiện pháp luật và thực thi chúng hiệu quả trong thực tiễn.

Vì thế, trong nội dung này, người nghiên cứu đã tiến hành làm rõ một số vấn đề lý luận về nhượng quyền thương mại; làm rõ các vấn đề lý luận pháp luật về nhượng quyền thương mại. Tại đây, tác giả đã đưa được các khái niệm về nhượng quyền thương mại và pháp luật về nhượng quyền thương mại, đồng thời tập trung nghiên cứu nội dung pháp luật cần quy định về nhượng quyền thương mại tại Việt Nam hiện nay bao gồm: Điều kiện đối với bên nhượng quyền và bên nhận quyền; quy định về bản giới thiệu nhượng quyền; quyền và nghĩa vụ của các bên trong hợp đồng nhượng quyền thương mại; quy định về kiểm tra, xử lý đối với hành vi vi phạm trong hoạt động nhượng quyền thương mại.

CHƯƠNG 2

THỰC TRẠNG PHÁP LUẬT VỀ NHƯỢNG QUYỀN THƯƠNG MẠI VÀ THỰC TIỄN ÁP DỤNG TẠI TỈNH QUẢNG BÌNH

2.1. Thực trạng pháp luật về nhượng quyền thương mại

2.1.1. Quy định về điều kiện đối với bên nhượng quyền và bên nhận quyền thương mại

Theo quy định tại Điều 8, Nghị định 08/2018/NĐ-CP ngày 15/1/2018 về sửa đổi Nghị định liên quan đến điều kiện đầu tư kinh doanh thuộc phạm vi quản lý nhà nước của Bộ Công thương, điều kiện đối với bên nhượng quyền được sửa đổi như sau: “*Thương nhân được phép cấp quyền thương mại khi hệ thống kinh doanh dự định dùng để nhượng quyền đã được hoạt động ít nhất 01 năm*”. Theo quy định trên, điều kiện “*đã được hoạt động ít nhất 01*

năm” áp dụng đối với hệ thống kinh doanh dự định dùng để nhượng quyền, không áp dụng cho thương nhân.

Có thể thấy, với những thay đổi về điều kiện tham gia nhượng quyền thương mại đối với các bên trong quan hệ này, pháp luật Việt Nam đã thể hiện sự quan tâm nhất định trong việc tạo điều kiện tối đa cho các bên tham gia. Tuy nhiên, khoảng thời gian một năm theo quy định của pháp luật Việt Nam là tương đối ngắn, và việc quy định khoảng thời gian này đối với bên nhượng quyền hầu như rất ít ảnh hưởng đến mức độ thành công hay rủi ro trong hoạt động nhượng quyền của bên nhận quyền sau khi hợp đồng nhượng quyền thương mại đã được ký kết.

Và một điểm hạn chế nữa cần nhắc đến để hoàn thiện là hiện nay vẫn chưa có cơ chế ràng buộc cụ thể đối với trường hợp bị từ chối đăng kí nhượng quyền về chế tài xử lý. Bởi lẽ, trong thực tế, những thương nhân kinh doanh nhà hàng không đủ điều kiện nhượng quyền vẫn có thể thực hiện kinh doanh nhà hàng giống hệt như nhượng quyền dựa trên “lớp vỏ bọc” là kí kết “hợp đồng đại lý” với đối tác, trong đó có thỏa thuận cho phép đối tác được sử dụng thương hiệu và tổ chức kinh doanh nhà hàng theo phương thức hoạt động của mình mà vẫn không bị xử lý gây ra các tác động tiêu cực tới quan hệ cạnh tranh trong lĩnh vực kinh doanh này.

2.1.2. Quy định về bản giới thiệu nhượng quyền thương mại trong lĩnh vực kinh doanh nhà hàng

Pháp luật Việt Nam vẫn chưa có sự thống nhất quy định về nghĩa vụ cung cấp Bản giới thiệu nhượng quyền trong các văn bản quy phạm pháp luật về nhượng quyền thương mại theo hướng đây là nghĩa vụ bắt buộc của Bên nhượng quyền. Điều này biểu hiện ở chỗ, theo tinh thần của Nghị định 35/2006/NĐ-CP và Thông tư 09/2006/TT-BTM thì cung cấp Bản giới thiệu nhượng quyền là nghĩa vụ bắt buộc của Bên nhượng quyền, trong khi theo Điều 287 Luật Thương mại 2005 thì “trừ trường hợp có thỏa thuận khác” Bên nhượng quyền có nghĩa vụ cung cấp Bản giới thiệu nhượng quyền thương mại cho Bên nhận quyền. Bên cạnh đó, việc xây dựng, cung cấp bản giới thiệu mẫu về nhượng quyền thương mại được soạn thảo còn hơi cứng nhắc, các thông tin yêu cầu cung cấp hầu như chỉ chủ yếu để phục vụ hoạt động quản lý nhà nước mà chưa chú trọng đến vấn đề cung cấp thông tin cần thiết cho bên nhận quyền. Đây là sự hỗ trợ cần thiết cho cơ chế điều chỉnh bằng Bản giới

thiệt nhượng quyền.

2.1.3. Quy định về quyền và nghĩa vụ của bên nhượng quyền và bên nhận quyền trong lĩnh vực kinh doanh nhà hàng

Có thể thấy, các quy định hiện nay đã phân định khá cụ thể các quyền và nghĩa vụ của các bên trong hoạt động nhượng quyền thương mại phải tuân thủ các quy định trên đây. Tuy nhiên, trong thực tế hoạt động nhượng quyền thương mại, bên nhượng quyền bao giờ cũng có vị thế cao hơn bên nhận quyền. Nhiều trường hợp bên nhượng quyền có hành vi gây bất lợi cho công việc kinh doanh của bên nhận quyền như chấm dứt hợp đồng trước thời hạn, ép buộc bên nhận quyền phải nguyên liệu đầu vào hoặc sử dụng dịch vụ từ người cung cấp do bên nhượng quyền chỉ định. Tuy nhiên, nếu bên nhận quyền tuân thủ đúng những chỉ dẫn của bên nhượng quyền thì cũng cần tính đến trách nhiệm liên đới của bên nhượng quyền trong việc bồi thường thiệt hại. Vấn đề trách nhiệm của các bên cần được quy định rõ để tạo điều kiện cho việc xử lý những tranh chấp phát sinh sau này, điều này tương đồng với pháp luật các nước, pháp luật nước ta đã tạo điều kiện cho các doanh nghiệp có thể nhanh chóng tiến hành hoàn thành thủ tục đăng ký nhượng quyền qua đó tạo điều kiện cho hoạt động nhượng quyền thương mại phát triển.

2.1.4. Quy định về thanh tra, kiểm tra, xử lý vi phạm pháp luật trong hoạt động nhượng quyền thương mại trong lĩnh vực kinh doanh nhà hàng

Thứ nhất, về vấn đề xử lý vi phạm pháp luật trong hoạt động nhượng quyền thương mại trong lĩnh vực kinh doanh nhà hàng, tùy theo tính chất và mức độ vi phạm, chế tài áp dụng có thể bao gồm xử phạt vi phạm hành chính theo quy định của pháp luật xử lý vi phạm hành chính, phải bồi thường thiệt hại nếu hành vi vi phạm gây thiệt hại cho tổ chức, cá nhân khác. Nhưng các quy định này vẫn có hạn chế là chỉ mang tính nguyên tắc, chưa đủ cụ thể để áp dụng trong thực tiễn..

Thứ hai, về vấn đề đơn phương chấm dứt hợp đồng theo quy định tại Điều 16 Nghị định 35 về đơn phương chấm dứt hợp đồng chưa được hợp lý. Theo quy định tại Khoản 1, bên nhận quyền có quyền đơn phương chấm dứt hợp đồng nhượng quyền thương mại trong trường hợp bên nhượng quyền vi phạm nghĩa vụ được quy định tại Điều 287 Luật Thương mại năm 2005. Như vậy, dù bên nhượng quyền vi phạm nghĩa vụ ở mức độ nặng hay nhẹ, vi phạm đó là cơ bản hay không cơ bản thì bên nhận quyền đều có quyền chấm dứt

hợp đồng. Quy định này không chỉ không hợp lý mà còn trái với quy định của Luật Thương mại năm 2005.

2.2. Thực tiễn thực hiện pháp luật về nhượng quyền thương mại tại tỉnh Quảng Bình

2.2.1. Những kết quả đạt được trong thực tiễn thực hiện

Thứ nhất, hoạt động ban hành văn bản pháp luật điều chỉnh hoạt động nhượng quyền thương mại. Để hoạt động nhượng quyền thương mại đi vào thực tiễn, từ rất sớm nhà nước đã ban hành một loạt các văn bản pháp luật, và hiện nay có thể kể đến như Luật Thương Mại 2005; Luật sở hữu trí tuệ 2005; Luật sở hữu trí tuệ sửa đổi Bộ luật Dân sự 2015; Luật Cạnh tranh 2018. Và các văn bản hướng dẫn như Nghị định số 35/2006/NĐ-CP ngày 31/03/2006 của Chính phủ quy định chi tiết Luật Thương mại về hoạt động nhượng quyền thương mại; Thông tư số 09/2006/TT-BTM ngày 25/05/2006 của Bộ Công thương hướng dẫn đăng ký hoạt động nhượng quyền thương mại; Quyết định số 106/2008/QĐ-BTC ngày 17/11/2008 của Chính phủ về việc quy định mức thu, chế độ thu, nộp, quản lý và sử dụng lệ phí đăng ký hoạt động nhượng quyền thương mại; Nghị định số 98/2020/NĐ-CP về xử lý vi phạm trong hoạt động thương mại; Nghị định 08/2018/NĐ-CP về sửa đổi một số điều về điều kiện kinh doanh.

Thứ hai, thu hút được các thương hiệu nhà hàng nổi tiếng nhượng quyền thương mại cho các thương nhân kinh doanh trên thị trường Việt Nam. Các hệ thống nhượng quyền kinh doanh toàn cầu Kentucky Fried Chicken, Burger Khan, Five Star Chicken, Carvel, v.v, trong đó KFC là hàng nước ngoài được đánh giá là thành công nhất với sản phẩm gà rán tại thành phố Hồ Chí Minh. Các hãng nổi tiếng khác như: Dunkin Donuts, MC Donald's cũng đã góp tại thị trường Việt Nam².

Tại tỉnh Quảng Bình thời gian qua cũng đạt được những điểm tích cực trong hoạt động nhượng quyền thương mại, cụ thể: Qua khảo sát cho thấy, đã có rất nhiều thương hiệu ẩm thực nổi tiếng trong nước và thế giới đã tiến hành các hoạt động nhượng quyền thương mại trên địa bàn tỉnh Quảng Bình, đặc biệt tại Đồng Hới và Ba Đồn. Có thể kể đến một số thương hiệu đã chuyển

² Vietnamese, Thực tiễn áp dụng nhượng quyền thương mại tại Việt Nam. <https://sanmuabandoanhngghiep.vn/article/thuc-tien-ap-dung-nhuong-quyen-thuong-mai-tai-viet-nam-160.html>. Truy cập ngày 21/3/2023

nhượng quyền thương mại đó là thương hiệu KFC nổi tiếng khắp toàn cầu nhờ vào sản phẩm gà rán. Hiện tại đang có mặt trên 118 quốc gia khác nhau, chiếm 50% thị trường fast food trên thế giới với số lượng hơn 14.000 cửa hàng. KFC là thương hiệu thức ăn nhanh và quá quen thuộc với người tiêu dùng trên thế giới. Vào cuối năm 1997, KFC xuất hiện lần đầu tiên tại Việt Nam, tuy bị lỗ 7 năm đầu kinh doanh tại đây nhưng sau đó nhờ vào những chiến lược hợp lý, KFC đã phát triển tới hơn 140 cửa hàng, có mặt tại 19 địa điểm khắp nơi ở Việt Nam. Chi phí nhượng quyền thương hiệu cho KFC khoảng từ 1.300.000 – 2.500.000 USD³.

Hoặc thương hiệu Trà sữa Đài Loan – TocoToco bắt đầu xuất hiện ở Việt Nam từ đầu những năm 2000 nhưng phải cũng phải mất vài năm mới nhận được sự đón nhận của thị trường. Nhưng sau đó một thời gian, trào lưu trà sữa dần hạ nhiệt. Đến năm 2012 làn sóng trà sữa trở lại Việt Nam còn mạnh hơn trước. TocoToco trở thành top 10 thương hiệu nhượng quyền và là thương hiệu trà sữa đi đầu được nhiều bạn trẻ ưa chuộng. Hiện nay, TocoToco đã xuất hiện ở khắp các tỉnh thành ở Việt Nam, chủ yếu tập trung nhiều ở các thành phố lớn⁴.

Đặc biệt, mô hình nhượng quyền trà sữa tại Quảng Bình là một trong số những mô hình kinh doanh đã và đang được nhiều thương nhân lựa chọn. Có thể nói trong những năm gần đây trà sữa được biết đến là loại thức uống đặc biệt được giới trẻ quan tâm. Chính vì thế, mô hình kinh doanh trà sữa đã trở thành một trong những chủ đề rất được các thương nhân trên địa bàn tìm đến để kinh doanh dưới dạng mua thương hiệu kinh doanh⁵.

2.2.2. Những tồn tại, hạn chế và nguyên nhân trong thực tiễn thực hiện

(i) Hoạt động ban hành văn bản áp dụng pháp luật nhượng quyền thương mại và quy hoạch hoạt động nhượng quyền thương mại của tỉnh Quảng Bình. Có thể nhận thấy, đến nay ngoài các văn bản pháp quy do Chính phủ và Quốc Hội ban hành thì tỉnh Quảng Bình chưa ban hành những văn bản hướng dẫn

³ https://posapp.vn/nha-hang-nhuong-quyen#1_Nhuong_quyen_KFC

⁴ SO9 (2020), “*Tốp 08 thương hiệu nổi tiếng ở Việt Nam*”.

<https://www.brandsvietnam.com/congdong/topic/325418-Top-8-thuong-hieu-nhuong-quyen-gia-tri-nhat-o-Viet-Nam>. Truy cập ngày 15/3/2023.

⁵ Công ty TNHH POZAA (2021), “*Nhượng quyền thương hiệu Trà sữa tại Quảng Bình*”. <https://pozaatea.vn/nhuong-quyen-tra-sua-tai-quang-binh/>. Truy cập ngày 26/3/2023.

cụ thể cho hoạt động nhượng quyền thương mại trên địa bàn của mình. Điều này, đã không tạo được cơ sở pháp lý đầy đủ, rõ ràng, phù hợp với điều kiện, mục tiêu phát triển thương mại cho thương nhân hoạt động nhượng quyền trên địa bàn của Tỉnh.

(ii) Hoạt động nhượng quyền thương mại chủ yếu tập trung ở lĩnh vực ẩm thực. Kinh doanh nhượng quyền thương mại tuy còn mới mẻ ở Việt Nam nói chung và tỉnh Quảng Bình nói riêng, song đã và đang phát triển mạnh mẽ, xuất hiện ở nhiều lĩnh vực khác nhau. Tuy nhiên, qua tìm hiểu và thống kê cho thấy rằng, nhượng quyền thương mại trên địa bàn tỉnh Quảng Bình phát triển còn chưa toàn diện, vẫn tập trung chủ yếu ở lĩnh vực chính là thực phẩm và đồ uống (ẩm thực). Có thể nhận thấy, ngoài các thương hiệu nhượng quyền tại Quảng Bình như Trà Sữa Pozaa; Cà phê Trung Nguyên; Trà sữa Đài Loan – TocoToco; Gà rán KFC, thì hầu như các ngành nghề kinh doanh khác chưa xuất hiện các hoạt động nhượng quyền tại tỉnh Quảng Bình.

(iii) Hoạt động nhượng quyền thương mại tại Việt Nam và trên địa bàn tỉnh Quảng Bình hiện vẫn chủ yếu do các doanh nghiệp, thương hiệu lớn của nước ngoài thực hiện. Tính đến thời điểm hiện tại, có 201 doanh nghiệp nước ngoài với hơn 100 thương hiệu đã được Bộ Công Thương cấp phép nhượng quyền thương mại tại Việt Nam. Trong khi đó, mới chỉ có 3 doanh nghiệp Việt Nam được cấp phép nhượng quyền thương mại ra bên ngoài⁶.

Qua tìm hiểu, có thể nhận thấy những tồn tại, hạn chế trên đây xuất phát từ những nguyên nhân sau:

(i) Quảng Bình chưa ban hành các văn bản để cụ thể hóa chính sách, pháp luật về nhượng quyền thương mại nhằm phù hợp với điều kiện phát triển của Tỉnh.

(ii) Các doanh nghiệp kinh doanh nhượng quyền trên địa bàn Tỉnh không chỉ cạnh tranh quyết liệt với các nhà nhượng quyền trong nước và các doanh nghiệp từ nước ngoài.

(iii) Nhận thức của các bên trong hoạt động nhượng quyền trong lĩnh vực kinh doanh còn thấp.

⁶ Sở Công thương tỉnh Quảng Bình “phát triển kinh doanh nhượng quyền thương mại”: Toàn diện, hiệu quả. <https://sct.quangbinh.gov.vn/chi-tiet-tin/-/view-article/1/0/1533098745705>. Truy cập ngày 24//2023

Kết luận chương 2

Để đáp ứng nhu cầu phát triển thương mại mạnh mẽ trong bối cảnh hội nhập kinh tế quốc tế, nhiều thương nhân kinh doanh đã ra đời, phát triển và mang lại nhiều hiệu quả kinh tế cao cho những người hoạt động kinh doanh, trong đó có nhượng quyền thương mại. Mặc dù, hệ thống pháp luật quản lý, hướng dẫn thực hiện hoạt động nhượng quyền thương mại nói chung và nhượng quyền thương mại tại Việt Nam đã sớm được ban hành. Tuy nhiên, các quy định này vẫn còn nhiều bất cập gây nên những hạn chế, vướng mắc cho các cơ quan quản lý cũng như các doanh nghiệp khi tham gia vào hoạt động nhượng quyền thương mại. Dựa trên kết quả đánh giá thực trạng này, để công trình tiếp tục nghiên cứu đề xuất giải pháp hoàn thiện hệ thống pháp luật về nhượng quyền thương mại tránh sự chòng chéo, bất cập trong hệ thống pháp luật hiện hành, góp phần nâng cao hiệu quả áp dụng pháp luật về nhượng quyền thương mại trong cả nước.

Đặc biệt, nội dung chương này đã đánh giá được những kết quả đạt được cũng như những tồn tại, hạn chế và nguyên nhân trong thực tiễn áp dụng pháp luật về nhượng quyền thương mại trên địa bàn tỉnh Quảng Bình, tạo tiền đề cơ sở để đưa ra những đề xuất hoàn thiện pháp luật và giải pháp nâng cao hiệu quả thực thi pháp luật về nhượng quyền thương mại trong nội dung nghiên cứu tiếp theo.

CHƯƠNG 3

ĐỊNH HƯỚNG, GIẢI PHÁP HOÀN THIỆN PHÁP LUẬT VÀ NÂNG CAO HIỆU QUẢ ÁP DỤNG PHÁP LUẬT VỀ NHƯỢNG QUYỀN THƯƠNG MẠI TẠI TỈNH QUẢNG BÌNH

3.1. Định hướng hoàn thiện pháp luật Việt Nam và nâng cao hiệu quả áp dụng pháp luật về nhượng quyền thương mại

3.1.1. Tôn trọng, đảm bảo quyền tự do kinh doanh và hội nhập kinh tế quốc tế

3.1.2. Hoàn thiện hành lang pháp lý để điều chỉnh hoạt động nhượng quyền thương mại

3.1.3. Hoàn thiện chính sách pháp luật về nhượng quyền thương mại phù hợp với cơ chế thị trường và thông lệ quốc tế

3.2. Giải pháp hoàn thiện pháp luật Việt Nam về nhượng quyền thương mại

3.2.1. Hoàn thiện quy định về điều kiện đối với bên nhượng quyền và bên nhận quyền thương mại

Đối với quy định về điều kiện đối với bên nhượng quyền và bên nhận quyền thương mại, pháp luật Việt Nam cần sớm ban hành hệ thống các chế tài xử lý đối với những trường hợp bị từ chối đăng kí nhượng quyền để tránh xảy ra các trường hợp những doanh nghiệp không đủ điều kiện nhượng quyền vẫn tiến hành thực hiện kinh doanh giống hệt như nhượng quyền dựa trên “*lớp vỏ bọc*” là kí kết “*hợp đồng đại lý*” với đối tác, trong đó có thoả thuận cho phép đối tác được sử dụng thương hiệu và tổ chức kinh doanh theo phương thức hoạt động của mình.

Bên cạnh đó, cần có những quy định chặt chẽ và cụ thể hơn về điều kiện vệ sinh an toàn thực phẩm đối với các cơ sở kinh doanh, đặc biệt cần quy định hình phạt nghiêm khắc hơn đối với các cơ sở vi phạm. Ngoài ra, pháp luật nước ta cần có những điều chỉnh hợp lý về việc đăng ký kinh doanh trong các lĩnh vực và cần quy định rõ ràng cơ sở có quy mô như thế nào, có những điều kiện gì thì buộc phải có giấy phép kinh doanh mới được hoạt động.

3.2.2. Hoàn thiện quy định về bản giới thiệu nhượng quyền thương mại trong lĩnh vực kinh doanh nhà hàng

Để có thể sử dụng hiệu quả Bản giới thiệu nhượng quyền thương mại như một công cụ trọng tâm trong việc điều chỉnh hoạt động thương mại, cần tiếp tục hoàn thiện hơn nữa pháp luật Việt Nam. Trong đó, cần chú trọng một số vấn đề liên quan như sau: Cần có sự thống nhất quy định về nghĩa vụ cung cấp Bản giới thiệu nhượng quyền trong các văn bản quy phạm pháp luật về nhượng quyền thương mại theo hướng đây là nghĩa vụ bắt buộc của Bên nhượng quyền. Cần xem xét để nới rộng thời hạn cung cấp Bản giới thiệu nhượng quyền thương mại; Bản giới thiệu nhượng quyền thương mại sẽ trở nên không có ý nghĩa nếu như các thông tin được đưa ra thiếu độ tin cậy. Đảm bảo sự minh bạch hóa trong tiếp cận thông tin (đặc biệt là các thông tin liên quan đến tài chính) giúp cho Bên nhận quyền nắm bắt được thông tin nào là trung thực. Đây là sự hỗ trợ cần thiết cho cơ chế điều chỉnh bằng Bản giới thiệu nhượng quyền.

3.2.3. Hoàn thiện quy định về quyền và nghĩa vụ của bên nhượng quyền và bên nhận quyền trong lĩnh vực kinh doanh nhà hàng

Cần quy định cụ thể quyền và nghĩa vụ của các bên khi tham gia hoạt động nhượng quyền thương mại và các cơ chế bảo vệ bên nhận quyền. Bên cạnh đó, pháp luật về nhượng quyền thương mại hiện hành chủ yếu chỉ quy định vấn đề đăng kí, quản lý nhà nước mà thiếu những hướng dẫn cần thiết cho các doanh nghiệp, chưa quy định những vấn đề như bên nhượng quyền có thể thiết lập sự kiểm soát đến mức nào? Có giới hạn hay không? Trách nhiệm của bên nhận quyền khi vi phạm các tiêu chuẩn, các hành vi xâm hại các quyền sở hữu trí tuệ của bên nhượng quyền. Vấn đề này cần được xem xét và bổ sung kịp thời.

3.2.4. Hoàn thiện quy định về thanh tra, kiểm tra, xử lý vi phạm pháp luật trong hoạt động nhượng quyền trong lĩnh vực kinh doanh nhà hàng

Đối với vấn đề xử lý vi phạm pháp luật trong nhượng quyền thương mại trong lĩnh vực kinh doanh nhà hàng, liên quan đến pháp luật kinh doanh nhà hàng, cần có những quy định chặt chẽ và cụ thể hơn về điều kiện vệ sinh an toàn thực phẩm đối với các cơ sở kinh doanh, đặc biệt cần quy định hình phạt nghiêm khắc hơn đối với các cơ sở vi phạm. Ngoài ra, pháp luật nước ta cần có những điều chỉnh hợp lý về việc đăng ký kinh doanh trong lĩnh vực kinh doanh nhà hàng và cần quy định rõ ràng cơ sở có quy mô như thế nào, có những điều kiện gì thì buộc phải có giấy phép kinh doanh mới được hoạt động. Bên cạnh đó, pháp luật Việt Nam cũng cần sớm quy định rõ mức thuế, cách tính thuế đối với phí nhượng quyền và các khoản thu khác liên quan đến nhượng quyền cũng như các quy định xử phạt hành chính trong lĩnh vực nhượng quyền thương mại.

3.3. Giải pháp nâng cao hiệu quả thực hiện pháp luật về nhượng quyền thương mại

3.3.1. Giải pháp nâng cao hiệu quả thực hiện pháp luật về nhượng quyền thương mại chung trong cả nước

Thứ nhất, đối với bên nhượng quyền thương mại. Các doanh nghiệp hoạt động trong các lĩnh vực kinh doanh, khi muốn tiến hành hoạt động kinh doanh nhượng quyền cần chú trọng đến việc phát triển thương hiệu, thiết lập tính chuẩn mực và đồng bộ cho mô hình kinh doanh từ việc chọn lựa mặt bằng, thiết kế bố trí đào tạo nhân viên, từ các logo, biển quảng cáo đến đồng phục nhân viên, v.v. ngay từ những bước đi đầu tiên trước khi bắt đầu nhượng quyền.

Bên cạnh đó cần chú trọng đến vấn đề quảng bá thương hiệu, cụ thể phải chọn cho mình những hình thức marketing nào vừa hiệu quả. Các doanh nghiệp vừa và nhỏ có thể tham khảo một số phương thức marketing sau: Quảng cáo qua mạng (đây là phương thức rẻ nhất và tương đối hiệu quả hiện nay). Tham gia hội chợ, triển lãm quốc tế về nhượng quyền thương mại; Quảng cáo trên các phương tiện truyền thông; thuê công ty tư vấn, v.v.

Thứ hai, đối với bên nhận quyền thương mại

(i) Kinh doanh theo hình thức nhượng quyền thương mại là hình thức kinh doanh dễ xảy ra những rủi ro, nên các doanh nghiệp nhận quyền cần phải xem xét, tìm hiểu kỹ xem sản phẩm định mua nhượng quyền có phù hợp với văn hoá, khẩu vị, sở thích của thị trường địa phương hay không, nhất là hiện nay phần lớn các thương hiệu đang tìm đến Việt Nam để bán nhượng quyền trong lĩnh vực thực phẩm đều có nguồn gốc từ các quốc gia phương Tây trong khi văn hoá ẩm thực lại mang một nét đặc trưng riêng.

(ii) Cần chủ động hơn trong việc tìm kiếm, tiếp cận các kinh nghiệm, kiến thức, pháp luật, các cơ hội hợp tác trong lĩnh vực nhượng quyền thương mại và tuân thủ các quy định của pháp luật về nhượng quyền thương mại.

(iii) Muốn đạt được hiệu quả trong nhượng quyền thương mại trong kinh doanh, các doanh nghiệp cần lựa chọn được đối tác làm ăn là các thương hiệu có uy tín, đủ sức hấp dẫn, không thua lỗ và phải phân tích, đánh giá được xu hướng tiêu dùng để đạt được hiệu quả kinh doanh tốt.

(iv) Tăng cường công tác đào tạo, nâng cao chất lượng nguồn nhân lực tham gia hoạt động nhượng quyền thương mại, qua đó các triết lý kinh doanh từ bên nhượng quyền mới được chuyển giao trọn vẹn cho bên nhượng quyền.

Thứ ba, về phía cơ quan quản lý nhà nước

(i) Cần sớm hoàn thiện hành lang pháp lý đối với hoạt động nhượng quyền thương mại, phù hợp với các cam kết hội nhập mà Việt Nam đang tham gia. Cần ban hành các quy định quản lý chặt chẽ và hiệu quả, như: Quy định về việc kiểm tra, cụ thể hóa các biện pháp chế tài đối với trường hợp vi phạm pháp luật về nhượng quyền thương mại.

(ii) Một trong những hạn chế của các doanh nghiệp là sự thiếu hiểu biết về các kênh thông tin của phương thức kinh doanh nhượng quyền thương mại.

(iii) Hoạt động kinh doanh nhượng quyền thương mại vẫn chưa có nhiều nổi bật, đặc biệt mới chỉ có 03 doanh nghiệp nào tiến hành đăng kí

nhượng quyền ra nước ngoài.

(iv) Cần đẩy mạnh cải cách hành chính, tạo thuận lợi đầu tư kinh doanh. Bên cạnh đó, đẩy mạnh cung cấp thông tin thị trường trọng tâm, tạo điều kiện cho doanh nghiệp tham gia các hội nghị xúc tiến, ưu đãi về vốn để doanh nghiệp trong nước, tạo dựng thương hiệu và thị trường ra bên ngoài;

3.3.2. Giải pháp nâng cao hiệu quả thực hiện pháp luật về nhượng quyền thương mại riêng tại tỉnh Quảng Bình

(i) Cần ban hành đầy đủ và kịp thời các văn bản để cụ thể hóa chính sách, pháp luật về nhượng quyền thương mại nhằm phù hợp với điều kiện phát triển của Tỉnh.

(ii) Tỉnh cần có các chính sách hỗ trợ kịp thời cho các doanh nghiệp trên địa bàn tỉnh nhằm phát triển được các thương hiệu một cách bền vững, từ đó xây dựng các điều kiện để nhượng quyền thương mại ra ngoài tỉnh thậm chí là ra nước ngoài.

(iii) Tuyên truyền, tổ chức các hội thảo, lớp tập huấn chuyên đề để nâng cao nhận thức cho các doanh nghiệp trong hoạt động nhượng quyền thương mại. Tổ chức các lớp tập huấn để nâng cao nhận thức khai thác và phát triển thương hiệu cho các bên trong nhận quyền thương mại.

Kết luận chương 3

Nhượng quyền thương mại là một hoạt động kinh doanh không mới trong nền kinh tế hiện nay. Những năm gần đây nhượng quyền thương mại được du nhập, phát triển nhanh và trở thành một trong những giải pháp kinh doanh mới đối với thương nhân Việt Nam, nhất là những mô hình kinh doanh vừa và nhỏ. Mặc dù Việt Nam đã xây dựng được hệ thống các văn bản quy phạm pháp luật điều chỉnh quan hệ phát sinh trong lĩnh vực này, tạo hành pháp lý, từ đó thúc đẩy kinh doanh nhượng quyền thương mại ngày càng phát triển mạnh mẽ trong tương lai.

Tuy nhiên, hệ thống pháp luật cũng còn tồn tại một số bất cập, thiếu sót, vì vậy nội dung này của công trình đã đề xuất được các giải pháp hoàn thiện pháp luật và nâng cao hiệu quả thực thi pháp luật về nhượng quyền thương mại trong cả nước và trọng tâm tại tỉnh Quảng Bình. Các giải pháp

giúp nhà lập pháp có kênh tham khảo trong hoàn thiện pháp luật về nhượng quyền thương mại thời gian tới. Đối với các thương nhân nhượng quyền thương mại tại địa bàn tỉnh Quảng Bình có cách nhìn đầy đủ và cụ thể về những tồn tại, bắt cập từ đó vận dụng các giải pháp được đề xuất để nâng cao hiệu quả nhượng quyền thương mại của mình trong thời gian tới.

KẾT LUẬN

Với sự phát triển mạnh mẽ của thương mại và để đáp ứng nhu cầu chính đáng đó, nhiều thương nhân kinh doanh đã ra đời, phát triển rộng rãi và mang lại nhiều hiệu quả kinh tế cao cho những người hoạt động kinh doanh, trong đó có nhượng quyền thương mại. Mặc dù, hệ thống pháp luật quản lý, hướng dẫn thực hiện hoạt động nhượng quyền thương mại tại Việt Nam đã cơ bản được hoàn thiện. Tuy nhiên, các quy định này vẫn còn những bất cập gây nên các trở ngại, vướng mắc cho các cơ quan quản lý cũng như các doanh nghiệp khi tham gia vào hoạt động này. Vì vậy, với mục tiêu đề xuất các giải pháp hoàn thiện pháp luật và nâng cao hiệu quả thực thi pháp luật về nhượng quyền thương mại, công trình nghiên cứu đã tập trung làm rõ các nội dung sau đây:

(i) Làm rõ được những vấn đề lý luận về nhượng quyền thương mại, như xây dựng được khái niệm và đặc điểm của phương thức kinh doanh nhượng quyền thương mại; Làm rõ các loại hình nhượng quyền thương mại, v.v.

(ii) Làm rõ được một số vấn đề lý luận pháp luật điều chỉnh nhượng quyền thương mại.

(iii) Đánh giá được thực trạng pháp luật và thực tiễn thực thi pháp luật về nhượng quyền thương mại tại tỉnh Quảng Bình

(iv) Đề xuất được giải pháp hoàn thiện pháp luật và nâng cao hiệu quả áp dụng pháp luật về nhượng quyền thương mại tại tỉnh Quảng Bình.

DANH MỤC TÀI LIỆU THAM KHẢO

I. Văn bản quy phạm pháp luật:

1. Quốc hội (2005), Luật thương mại 2005
2. Quốc hội (2010), Luật An toàn thực phẩm 2010
3. Quốc hội (2015), Bộ luật dân sự 2015
4. Chính phủ (1998 - 1999), Thông tư số 1254/1999/TT-BKHCCNMT ngày 12/07/1999 Hướng dẫn thực hiện nghị định 45/1998/ NĐ-CP ngày 1/7/1998 về chuyển giao công nghệ
5. Chính phủ (2006), Nghị định số 35/2006/NĐ - CP của Chính phủ ban hành ngày 31/03/2006 quy định chi tiết luật thương mại về hoạt động nhượng quyền thương mại
6. Chính Phủ (2007), Nghị định số 39/2007/NĐ-CP ngày 16 tháng 3 năm 2007 về hoạt động thương mại một cách độc lập thường xuyên không phải đăng ký kinh doanh. 11.
7. Bộ Thương mại (2009), Thông tư số 09/2006/TT-BTM ngày 25/5/2006 của Bộ Thương mại hướng dẫn đăng ký hoạt động nhượng quyền thương mại.
8. Chính phủ (2011), Nghị định số 120/2011/NĐ-CP để hướng dẫn, sửa đổi một số vấn đề liên quan đến hoạt động nhượng quyền thương mại.
9. Bộ Y tế (2014), Thông tư số 47/2014/TT-BYT ngày 11 tháng 12 năm 2014 của Bộ Y tế hướng dẫn quản lý an toàn thực phẩm đối với cơ sở kinh doanh dịch vụ ăn uống;
10. Chính phủ (2018), Nghị định số 08/2018/NĐ-CP về sửa đổi Nghị định liên quan đến điều kiện đầu tư kinh doanh thuộc phạm vi quản lý nhà nước của Bộ Công thương.
11. Chính Phủ, (2020), Nghị định số 98/2020/NĐ-CP quy định xử phạt vi phạm hành chính trong hoạt động thương mại, sản xuất, buôn bán hàng giả, hàng cấm và bảo vệ quyền lợi người tiêu dung.

II. Công trình nghiên cứu

12. Andrew Terry, “Global Trends in Franchise Regulation and the Australian Experience: Lessons for New Zealand” . New South Wales Univesity, Sydney, Australia...
13. G.Hà -Báo Pháp luật (2020), “Kinh doanh nhượng quyền trà sữa bền

vững cùng ToCoToCo”. <https://baophapluat.vn/kinh-doanh-nhuong-quyen-tra-sua-ben-vung-cung-tocotoco-post376474.htm>. Truy cập ngày 24/3/2023

14. Bùi Ngọc Cường (2007), “*Hoàn thiện khung pháp lý về nhượng quyền thương mại*”, Tạp chí nghiên cứu lập pháp số 103/2007.

15. Công ty TNHH POZAA (2021), “*Nhuận quyền thương hiệu Trà sữa tại Quảng Bình*”. <https://pozaatea.vn/nhuong-quyen-tra-sua-tai-quang-binh/>. Truy cập ngày 26/3/2023.

16. Cục Sở hữu trí tuệ (2021), “*Lịch sử nhượng quyền thương mại*”. <https://baohothuonghieu.com/lich-su-nhuong-quyen-thuong-mai/>. Truy cập ngày 19/2/2023

17. Bộ Công Thương (2022), “*Nhuận quyền thương mại vào Việt Nam*”. <https://moit.gov.vn/nhuong-quyen-thuong-mai>. Truy cập ngày 23/3/2023

18. Hiệp hội Nhượng quyền thương mại quốc tế (2004), *Bộ nguyên tắc UNIDROIT về hợp đồng thương mại quốc tế*. Truy cập tại: <http://www.vietnambranding.com/kien-thuc/tong-quan-thuong-hieu/5401/Mot-so-khai-niem-nhuong-quyen-thuong-mai-tren-the-gioi>. Truy cập ngày 20/3/2023

19. Nguyễn Thanh Hương (2007), *Nhuận quyền thương hiệu đôi điều suy nghĩ*, Tạp chí Phát triển Kinh tế, số 202

20. Tạ Kiến Tường (2022), “*Nhuận quyền thương mại và hợp đồng nhượng quyền thương mại theo pháp luật Việt Nam*”. Tạp chí Công Thương - Các kết quả nghiên cứu khoa học và ứng dụng công nghệ, Số 20, tháng 8 năm 2022

21. Khiêm Khánh (2022), “*Chiến lược Marketing của Coca cola: Bí mật vũ khí tạo thành công*”. <https://agencyvn.com/chien-luoc-marketing-cua-coca-cola>. Truy cập ngày 14/2/2023

22. Nguyễn Quý Trọng (2013), “Pháp luật về tự vệ trong nhập khẩu hàng hóa nước ngoài vào Việt Nam, những vấn đề lý luận và thực tiễn”. Nxb Hà Nội. tr39

23. Jean-Marie Leloup (1996), Luật quốc tế về doanh nghiệp, Nxb. Thống kê, Thành phố Hồ Chí Minh

24. SO9 (2020), “*Tốp 08 thương hiệu nổi tiếng ở Việt Nam*”. <https://www.brandsvietnam.com/congdong/topic/325418-Top-8-thuong-hieu-nhuong-quyen-gia-tri-nhat-o-Viet-Nam>. Truy cập ngày 15/3/2023.

25. Sở Công thương tỉnh Quảng Bình “phát triển kinh doanh nhượng quyền thương mại”: Toàn diện, hiệu quả. <https://sct.quangbinh.gov.vn/chi-tiet-tin/-/view-article/1/0/1533098745705>. Truy cập ngày 24//2023

26. *Vietnamese*, “*Thực tiễn áp dụng nhượng quyền thương mại tại Việt Nam*”. <https://sanmuabandoanhnghiep.vn/article/thuc-tien-ap-dung-nhuong-quyen-thuong-mai-tai-viet-nam-160.html>. **Truy cập ngày 21/3/2023**

III. Các trang web

27. https://posapp.vn/nha-hang-nhuong-quyen#1_Nhuong_quyen_KFC

28. <https://luatsohuutritue.com.vn/lich-su-nhuong-quyen-thuong-mai/>